

บทเรียนที่ ๓.๓ กรณีศึกษาความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา

ในบทเรียนนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลผู้ถูกกระทำและผู้กระทำความรุนแรงต่อคนในครอบครัว สถานการณ์ความรุนแรงของกรณีศึกษา และแนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพของกรณีศึกษา ดังนี้

๑. ข้อมูลผู้ถูกกระทำและผู้กระทำ

๑) **ผู้ถูกกระทำ** นางเดือน (นามสมมติ) เป็นหญิงอายุ ๓๐ ปี จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เมื่อเดือนอายุ ๗ ขวบ บิดา คือ นายเด่น (นามสมมติ) เสียชีวิต นางดาว (นามสมมติ) ผู้เป็นแม่จึงส่งเดือนให้ปู่ย่าเลี้ยง ต่อมานางดาวแต่งงานมีครอบครัวใหม่ เดือนจึงไม่ได้ใกล้ชิดกับแม่มากนัก

เดือนเป็นคนมีอัธยาศัยดี มีเพื่อนเยอะ เคยทำงานเป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง (ออกจากงานหลังแต่งงานแล้ว ตามความต้องการของสามี คือ นายสมคิด (นามสมมติ) เดือนพบกับนายสมคิดที่มาติดต่องาน ขอบพอกันและตัดสินใจแต่งงานกัน เมื่อเดือนอายุ ๒๐ ปี โดยทางครอบครัวไม่เห็นด้วย ปัจจุบันเดือนแต่งงานและจดทะเบียนกับนายสมคิด (สามี) มาแล้ว ๙ ปี มีลูก ๒ คน คนโตเป็นลูกสาว อายุ ๗ ขวบ และคนเล็กเป็นลูกชาย อายุ ๑ ขวบ และกำลังตั้งครรภ์คนที่ ๓ ได้ ๕ เดือน

๒) **ผู้กระทำ** นายสมคิด (นามสมมติ) สามีของนางเดือน อายุ ๔๕ ปี เคยทำงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง (จนพบกับเดือนและแต่งงานกัน) สมคิดมีนิสัยชอบสั่งสรรค์เอาหลังเลิกงานมักแฉะตีแม่เหล้ากับเพื่อน สมคิดเคยแต่งงานแล้วมีลูกติด ๑ คน เป็นผู้ขาย อายุ ๑๑ ปี) ซึ่งนายสมคิดได้นำมาเลี้ยงดูด้วย สมคิดเปลี่ยนงานหลายครั้ง เคยถูกนายจ้างตักเตือนจากการเมาเหล้าและขาดงานบ่อย บางช่วงว่างงาน ต้องหางานใหม่ งานล่าสุดเป็นพนักงานรับส่งเอกสารให้บริษัทเอกชน

นิสัยส่วนตัวของสมคิดเป็นคนขี้หึง ประกอบกับเคยมีประสบการณ์ถูกอดีตภรรยาทิ้งไปหลังจากอยู่ด้วยกันจนมีลูก ๑ คน เพราะทนสมคิดไม่ได้ ที่มักเมาเหล้าและกลับบ้านดึก ๆ แต่สมคิดฝังใจว่าอดีตภรรยาอกใจ มีชู้ เมื่อแต่งงานกับเดือน สมคิดจึงต้องการให้เดือนออกจากงาน อยู่บ้าน เพื่อจะได้ไม่ต้องติดต่อกับใคร หรือทำให้เขา รู้สึกเป็นกังวลว่าเดือนจะไปพูดคุยกับคนอื่น โดยสมคิดสัญญากับเดือนว่าจะทำงานหาเลี้ยงครอบครัวเอง

๒. สถานการณ์ความรุนแรง

สมคิด (ผู้กระทำ/สามี) เป็นผู้ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนเดือน (ผู้ถูกกระทำ/ภรรยา) เคยทำงานแต่ต้องออกจากงานเพราะสามีหึงหวง ผู้เสียหายเล่าว่าถูกสามีทำร้ายร่างกายเป็นประจำเมื่อรู้สึกแฉะ หึงหวง กลัวว่าจะมีคนอื่น บางครั้งต้องหนีออกจากบ้าน แต่สามีก็จะตามกลับมาทุกครั้ง แต่ก็ยังกระทำรุนแรงซ้ำเช่นเดิม โดยเฉพาะในช่วงหลังจากที่ผู้ถูกกระทำตั้งครรภ์ ฝ่ายสามีก็แฉะว่าเด็กในครรภ์ไม่ใช่ลูกของตน

เดือนเล่าถึงเหตุการณ์ความรุนแรงหลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมาว่า

- วันหนึ่ง สมคิดกลับจากทำงานพบว่าเดือนกำลังพูดคุยกับเพื่อนบ้าน เขาแสดงความไม่พอใจ เรียกร้องให้เดือนกลับบ้านทันที ลงโทษเดือนด้วยการตำว่าตบหน้า และขังเดือนไว้ในห้อง ไม่ให้กินข้าว
- เดือนเคยแอบไปหาปู่ย่า แต่ไม่กล้าเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง เพราะกลัวว่าจะไม่สบายใจ เดือนเคยโทรศัพท์หาแม่ เล่าให้แม่ฟังว่าถูกสมคิดทำร้าย ภายหลังสมคิดจับได้ว่าเดือนแอบโทรศัพท์ติดต่อญาติจึงห้ามเดือนใช้โทรศัพท์อีก ทำให้เดือนไม่สามารถพบปะ หรือหารีอกกับใครได้
- เมื่อเดือนท้องลูกคนที่ ๓ สมคิดไม่เชื่อว่าลูกในท้องเป็นลูกของตน และมักหาเรื่องทำร้ายเดือนต่อหน้าลูก ๆ เดือนจึงรู้สึกที่ไม่ปลอดภัย สงสัยว่าสมคิดเสพยาเสพติดด้วย

ลักษณะการทำร้ายร่างกายมีหลายรูปแบบ จากการตรวจพบร่องรอยการบาดเจ็บ และการพูดคุยกับผู้เสียหาย พบว่ามีร่องรอยบาดแผลจากการทุบตี มีรอยฟกช้ำ มีบาดแผลบริเวณเป้าตาและปาก ถูกกร็อนผม มัดมือมัดเท้าให้อยู่ในห้องแอร์ที่มีอากาศเย็นจัดแล้วเอาน้ำเย็นมาราด

เดือน (ผู้ถูกกระทำ) เคยพาลูก ๆ หนีออกจากบ้านมาขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการหลายครั้ง แต่สามีตามให้กลับไปทุกครั้ง จนครั้งหลังสุดเข้าแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับสามีและต้องการที่พักที่ปลอดภัยสำหรับตนเองและลูก และต้องการหย่า

๓. แนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพ การดำเนินการหลังจากมีการแจ้งเหตุของผู้ปฏิบัติงาน มีดังนี้

๑) การรับแจ้งเหตุ กรณีศึกษานี้ มีการแจ้งเหตุที่พนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจ ในฐานะผู้เสียหาย (นางเดือน) ที่กำลังตั้งครรภ์ลูกคนที่ ๓ ได้ ๕ เดือน พร้อมลูกอีก ๒ คน คือ คนโตเป็นลูกสาว อายุ ๗ ขวบ และคนเล็กเป็นลูกชาย อายุ ๑ ขวบ

ผู้ปฏิบัติงาน คือ พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับแจ้งเหตุ จากการสอบสวนข้อมูลของพนักงานสอบสวน พบว่า ผู้ถูกกระทำ/ผู้เสียหาย ต้องการดำเนินคดีกับสามี (นายสมคิด) ซึ่งเป็นผู้กระทำ โดยประสงค์ดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และขอรับการคุ้มครองจากหน่วยงานราชการ

๒) การประเมินเบื้องต้น พนักงานสอบสวนประเมินเบื้องต้น พบร่องรอยการถูกทำร้าย มีบาดแผลจากการถูกทุบตี ถูกสามีกร็อนผม และผู้เสียหายตั้งครรภ์ได้ ๕ เดือน ผู้ถูกกระทำ/ผู้เสียหายต้องการดูแลลูกของตนเองทั้ง ๒ คน ส่วนลูกเลี้ยงซึ่งเป็นลูกติดสามีขอมอบให้สามีหรือญาติของสามีเป็นผู้ดูแล

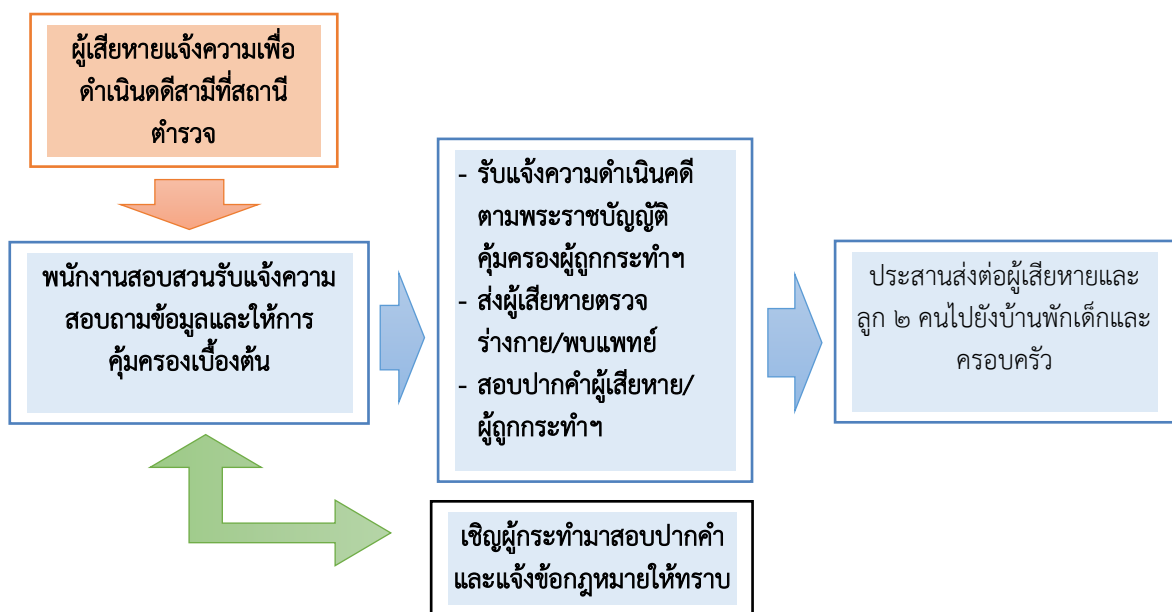
๓) การแสวงหาข้อเท็จจริง พนักงานสอบสวนได้ประสานงานกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ สืบเสาะข้อเท็จจริง เพื่อรวบรวมสถานการณ์ปัญหา ผลกระทบและสาเหตุของการถูกกระทำ

๔) การคุ้มครองเบื้องต้นและการวางแผนให้ความช่วยเหลือ พนักงานสอบสวน และทีมสหวิชาชีพพร้อมกันพิจารณาให้ความคุ้มครองเบื้องต้น โดยดำเนินการดังนี้

๔.๑) การจัดให้มีการคุ้มครองเบื้องต้น โดยการประสานส่งต่อ ให้ผู้ถูกกระทำ และลูก ๒ คน เข้าพักชั่วคราวที่บ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการ ตามคำร้องขอของผู้เสียหาย เพื่อความปลอดภัยของผู้เสียหายและลูก ๆ รวมทั้งจัดหา สิ่งอำนวยความสะดวกให้

๔.๒) ให้คำแนะนำด้านกฎหมาย พนักงานสอบสวนร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ จากบ้านพักเด็กและครอบครัว กรุงเทพมหานคร ให้คำแนะนำด้านกฎหมายเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้ความช่วยเหลือทั้งผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ ปรับพฤติกรรมของผู้กระทำ ซึ่งเป็นสามี และคนในครอบครัว เพื่อป้องกันการถูกกระทำรุนแรงซ้ำอีก และเชิญให้ ผู้กระทำมาพบเพื่อสอบสวนการกระทำ ความผิดและดำเนินการ/มาตรการตามกฎหมาย

๔.๓) การสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ถูกกระทำและผู้กระทำ พบว่า ก่อนจะ แต่งงานและใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันจนมีลูกด้วยกัน ๒ คน และภรรยาตั้งครรภ์คนที่ ๓ ได้ ๕ เดือน ผู้กระทำรุนแรงรู้จักกับผู้เสียหายเมื่อราว ๑๐ ปีที่แล้ว โดยเพื่อน ของผู้เสียหายแนะนำให้รู้จักกัน ซึ่งเพื่อนกลุ่มนี้มีประวัติเสพยาเสพติด ทำให้ผู้กระทำ รุนแรงเข้าใจว่าผู้เสียหาย/ภรรยามีประวัติเสพยาเสพติดด้วย พฤติกรรมส่วนตัว ของผู้กระทำรุนแรงเป็นผู้มีอารมณ์ไม่คงที่ มักแสดงอาการหึงหวงเสมอ นอกจากนี้ ผู้กระทำยังเคยมีภรรยาแล้วและภรรยามีขี้ (ตามคำบอกเล่าของผู้กระทำรุนแรง) จึงทำให้ผู้กระทำมีความหวาดระแวงภรรยาอยู่เสมอ เพราะเกรงว่าจะมีพฤติกรรม เช่นเดียวกับภรรยาคนแรก

ภาพที่ ๘ การคุ้มครองเบื้องต้นและการวางแผนให้ความช่วยเหลือ

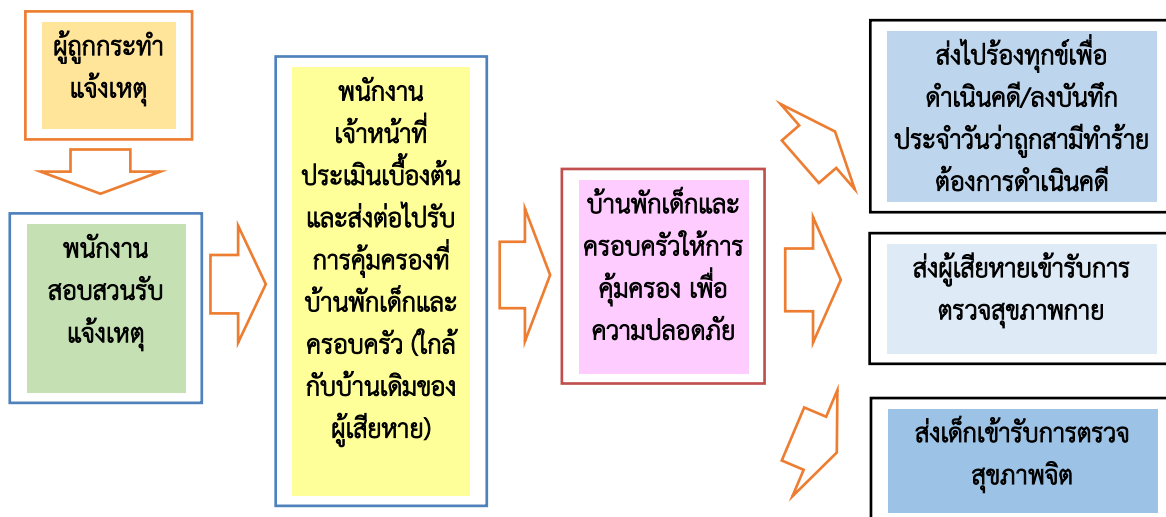
๕) การดำเนินการช่วยเหลือ

๕.๑) การคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้ถูกกระทำฯ และครอบครัวได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพดังนี้

๕.๑.๑) การจัดหาที่พักชั่วคราว หลังจากที่พนักงานสอบสวนรับแจ้งเหตุในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ในประเมินเบื้องต้นและส่งไปรับการคุ้มครองที่บ้านพักเด็กและครอบครัวเดิมของผู้เสียหาย ตามที่ผู้เสียหายร้องขอ และให้การคุ้มครองผู้เสียหายโดยส่งไปร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดี เจ้าหน้าที่จากบ้านพักเด็กและครอบครัวดังกล่าวพาผู้เสียหายไปแจ้งความดำเนินคดีว่าถูกสามีทำร้าย ต้องการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

๕.๑.๒) ภายหลังจากตำรวจส่งผู้เสียหาย/ผู้ถูกกระทำรุนแรงไปตรวจร่างกายจากแพทย์แล้วจะส่งต่อไปบ้านพักเด็กและครอบครัวเข้าพักในบ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อความปลอดภัยของผู้เสียหายและลูก ๆ ซึ่งบ้านพักเด็กและครอบครัวได้ให้ผู้เสียหายได้รับการตรวจร่างกาย และจัดให้มีการตรวจสุขภาพจิตลูกซึ่งยังเป็นเด็กที่โรงพยาบาลของรัฐ

ผลการดำเนินการ การดำเนินการในขั้นตอนนี้พบว่าสามารถให้การคุ้มครองผู้ถูกกระทำและผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งอยู่ในวัยเยาว์ผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบได้รับการคุ้มครองเบื้องต้น จัดให้เข้าพักในที่พักที่ปลอดภัย และได้รับสวัสดิการ

ภาพที่ ๙ การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้หญิงที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

๕.๒) การดำเนินการทางกฎหมาย ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำตามกระบวนการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้รับแจ้งพิจารณาว่าเป็นกรณีความรุนแรงในครอบครัวตามนิยามของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่ และผู้ถูกกระทำเป็นเด็ก

หรือผู้ใหญ่ เพื่อการดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมสอดคล้องกับ สถานการณ์ของแต่ละกรณี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๕.๒.๑) การร้องทุกข์ ผู้ถูกกระทำซึ่งเป็นผู้เสียหายเข้าร้องทุกข์ (แจ้งความ) ต่อพนักงานสอบสวนด้วยตนเอง พร้อมก็นำลูกวัยเยาว์ ๒ คน ออกมาจากบ้านด้วย

๕.๒.๒) พนักงานสอบสวนหญิงสอบปากคำผู้เสียหายถึงสภาพปัญหา เพื่อค้นหาสาเหตุ และผลกระทบที่เกิดขึ้น หาแนวทางการให้ความช่วยเหลือ ประสาน ส่งต่อ และดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด

๕.๒.๓) พนักงานเจ้าหน้าที่ได้นำผู้เสียหายพบที่มสทวิชาวชิพ ประกอบด้วย จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ที่โรงพยาบาลของรัฐ เพื่อประเมินสุขภาพจิตของเด็ก หาสาเหตุและผลกระทบของการกระทำ ความรุนแรง รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละวิชาชีพร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนด แนวทางการให้ความช่วยเหลือ

ผลจากการดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว ผู้เสียหายตัดสินใจ จดทะเบียนหย่าและได้รับการคุ้มครองโดยส่งต่อให้เข้าพักในบ้านพักเด็กและครอบครัว (ตามความต้องการของผู้เสียหาย) เพื่อความปลอดภัย ทั้งนี้ผู้เสียหายได้แสดงความ ต้องการให้สามีซึ่งเป็นผู้กระทำรุนแรงเข้ารับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่อไป

๕.๒.๔) พนักงานสอบสวนได้ออกหมายเรียกผู้กระทำรุนแรงเข้าพบ โดยผู้กระทำยินยอมเข้าพบและเข้ารับการบำบัดรักษาจากจิตแพทย์ในโรงพยาบาล ของรัฐตามคำแนะนำของที่มสทวิชาวชิพ โดยได้รับการประเมินสุขภาพจิต กำหนดให้ เข้าพบจิตแพทย์ตามที่นัดหมาย ซึ่งผู้กระทำรุนแรงเข้าพบแพทย์ ๑ ครั้ง และขอผลัดผ่อน ทำให้เข้ากระบวนการบำบัดฟื้นฟูไม่เป็นที่ไปตามการดำเนินการ ของแพทย์ในโรงพยาบาล ซึ่งในส่วนนี้ยังไม่มีหน่วยงานใดทำหน้าที่ในการติดตามผล อย่างจริงจัง จึงเป็นเพียงความสมัครใจของผู้กระทำเองมากกว่า

๕.๒.๕) การจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการขอมความหรือถอน คำร้องทุกข์ (คร. 10) โดยกำหนดว่า (๑) ห้ามผู้กระทำทำร้ายหรือทำรุนแรงต่อผู้เสียหาย (๒) ห้ามผู้กระทำรบกวนการทำงาน หรือเข้ามาในสถานที่ทำงานของผู้เสียหาย (๓) ให้ผู้กระทำมาเยี่ยมลูกได้ แต่ห้ามพาลูกไปอยู่ด้วย และ (๔) ให้ผู้กระทำรุนแรงเข้ารับการบำบัดจากแพทย์ ซึ่งการกำหนดเงื่อนไขในส่วนนี้มิได้กำหนดช่วงเวลาชัดเจน โดยให้ขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของแพทย์ผู้ดูแลเป็นหลัก ทั้งนี้ บันทึกข้อตกลง จะมีระยะเวลากำหนดไม่เกิน ๖ เดือน

๕.๒.๖) พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการติดตามผู้ได้รับผลกระทบ จากความรุนแรงในครอบครัวโดยการลงพื้นที่เยี่ยมเด็กที่โรงเรียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก รวมทั้งสืบเสาะข้อเท็จจริง เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กขณะอยู่ที่โรงเรียน และขออนุเคราะห์เรื่องเวลาเรียน ให้เด็กได้รับการศึกษาและสอบตามเดิม เนื่องจากระหว่างที่พ่อแม่มีปัญหาทำให้เด็ก ขาดเรียนบ่อยครั้ง

๕.๒.๗) พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดแนวทางและทำบันทึกข้อตกลง เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลที่เหมาะสม คำนึงถึงการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน รับรู้และเข้าใจผลกระทบต่อการอยู่ในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งหลังจากการหย่า ผู้เสียหายได้นำลูกไปอยู่ที่บ้านเดิมกับแม่ ซึ่งสามารถให้การสนับสนุนด้านการเงินและช่วยเหลือในการดูแลเด็กได้ และเพื่อความสะดวกในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและให้ลูกมีโอกาสเรียนต่อไป

๖) การดำเนินการเพื่อบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำ ผู้กระทำได้รับการประเมินให้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูจากจิตแพทย์ในโรงพยาบาล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ดำเนินการตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำแบบรายงานประมวลข้อเท็จจริงในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือวิธีการบรรเทาทุกข์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำเป็นการชั่วคราว (คร. ๗) โดยการวางแนวทางการแก้ไขให้ผู้กระทำได้รับการตรวจสุขภาพจิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง

๗) การติดตามผลการดำเนินงาน และยุติการให้บริการช่วยเหลือ

๗.๑) การดำเนินการสิ้นสุดลงที่ผู้ถูกกระทำและผู้กระทำรุนแรงจดทะเบียนหย่า ผู้เสียหายกลับไปอยู่กับครอบครัวเดิม โดยนำลูกในวัยเยาว์ ๒ คนไปอยู่ในความดูแลของครอบครัวของผู้เสียหาย

๗.๒) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำรุนแรง จากการติดตามผลการปรับพฤติกรรมของผู้กระทำรุนแรง พบว่า ผู้กระทำให้ความร่วมมือทำตามเงื่อนไขที่กำหนด แต่ยังไม่ทำตามเงื่อนไข โดยแจ้งว่ามีข้อจำกัดซึ่งเป็นเหตุผลส่วนตัวและเลื่อนนัดออกไป ซึ่งยังขาดการติดตามผลแม้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกกระทำและผู้กระทำรุนแรงจบลงด้วยการจดทะเบียนหย่าหรือไม่ได้อยู่ด้วยกันแล้วก็ตาม

อย่างไรก็ตาม หากมีข้อเท็จจริงแสดงว่าผู้กระทำรุนแรงไม่ปฏิบัติตามการกำหนดเงื่อนไข (คร. ๑๐) ผู้ถูกกระทำรุนแรงสามารถแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแจ้งต่อพนักงานสอบสวนเพื่อออกคดีหรือเริ่มต้นกระบวนการทางกฎหมายอีกครั้งได้

